

РЕЦЕНЗИЯ

по процедура за придобиване на образователна и научна степен „доктор” по докторска програма „Финанси, парично обръщение кредит и застраховка (финанси)”

изготвил рецензията: доц. д-р Венцислав Василев, научна специалност „Финанси, парично обръщение кредит и застраховка (застраховане)”, член на катедра „Застраховане и социално дело” при СА „Д. А. Ценов“

автор на дисертационния труд: Михаела Стоянова Монова, докторант към катедра „Финанси” при СА „Д. А. Ценов” – гр. Свищов

тема на дисертационния труд: Управление на риска и финансовото състояние на застрахователните компании чрез презастраховане

I. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд представлява едно завършено научно изследване, което се извършва в отговор на решаването на проблеми от теоретико-приложен характер.

В разработката, докторантът си поставя амбициозната цел да определи мястото на презастраховането в развитието на застраховка

„Гражданска отговорност” на автомобилистите в България съобразно очертаващите се съвременните тенденции на застрахователния бизнес и влиянието на шоковите промени върху състоянието и динамиката на общозастрахователния пазар. От една страна, в работата се анализират теоретичните постановки на редица автори в разглежданата проблематика, а от друга – докторантът излага своето конкретно виждане относно управлението на риска и финансовото състояние на застрахователните компании чрез презастраховане, обосновава изводи и препоръки.

Дисертационният труд се състои от общо 179 страници, от които: Заглавна страница; Съдържание; Въведение; Основно тяло на текста; Заключение; Библиография (Сто и осем (108) източника на справочна литература, три (3) нормативни източника и десет (10) интернет източника); и Приложения. Дисертацията е структурно организирана, така че да включва въведение, изложение от три глави и заключение, тя също така включва три (3) фигури, четири (4) диаграми и тридесет и една (31) таблица в подкрепа на изложението.

Глава първа на дисертационния труд разглежда презастраховането като средство за управление на риска в застрахователното дружество. В нея се извършва критичен преглед и анализ на специализираната научна литература в областта на презастраховането и неговото значение за застрахователния и презастрахователен пазар, като акцентът се поставя върху мястото, ролята и спецификата на презастраховането. Същевременно са изведени и правилни изводи, свързани с мястото на застрахователната дейност във финансия сектор на икономиката и възможността за

преодоляването на непознати шокови промени и рискове чрез презастраховането.

Във втора глава се представят ключови аспекти и особености на промените в нормативните регулатии за задължителния застрахователен продукт „Гражданска отговорност“ на автомобилистите и предизвикателствата, определящи дейността и финансовата стабилност на застрахователните компании на българския застрахователен пазар. Основният извод, който автора прави в своето изследване за финансовите предизвикателства, които поставя тълкувателно решение на Върховния касационен съд 1/2016 от 2018г пред застрахователните компании, е свързан с това че осигуряването на финансовата стабилност на застрахователния пазар по отношение на застраховка „Гражданска отговорност на автомобилистите“, може да стане посредством разработване на единна методика за определяне обезщетенията за имуществени и неимуществени вреди.

Трета глава се фокусира върху състоянието, тенденциите и постигането на възможни практически ефекти върху финансовата стабилност на застрахователните компании чрез презастраховането. В главата подробно са разгледани данни, клаузи и условия, свързани с процеса на подготовка и подписване на единен презастрахователен договор от страна на членовете на Националното бюро на българските автомобилни застрахователи (НББАЗ). Същевременно са налице констатации, които доказват неговата изгода и по отношение на финансовата стабилност и намаляването на разходите за презастраховане, както за индивидуалните членове на НББАЗ, така и за българския застрахователен пазар като цяло.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

По отношение на *съдържанието* на дисертационния труд проличава ясно авторовата задълбочена теоретична подготовка в областта на презастраховането като инструмент за управление на риска на застрахователното дружество. Докторантът демонстрира своите познания във връзка с нормативните теоретико-приложните аспекти на презастрахователната дейност.

По отношение на *структурата* на дисертационния труд авторът е постигнал съразмерност в обема на главите, които са три на брой, а във всяка от тях са формулирани по основни точки, подредени в логическа последователност. В края на всяка глава са очертани изводи.

По отношение на *стила*, дисертацията се отличава с висок научен стил на изразяване и акуратно използване на специалната финансова терминология, както и формуленния аппарат.

По отношение на *методологическия план*, в разработката са използвани основни научни методи на изследване, като: индукция и дедукция; анализ и синтез; абстракция и обобщение; исторически и логически подход; статистически методи.

В *заключението* авторът прави аргументирани обобщения от изследването и потвърждава формулираната във въведението изследователска теза и работни хипотези.

В процеса на изследването докторантът използва и цитира голям брой фундаментални наши и чужди *литературни източници*, свързани с поставената тематика – общо 108 източника, посочени в

библиографската справка. Литературните източници са коректно цитирани в основния текст на разработката.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

В дисертационният труд на докторант Михаела Стоянова Монова могат да се открият следните основни научни и научно-приложни приноси:

Първо. В епохата на пандемия и икономическа рецесия, презастраховането заема все по-важно място в дейността на застрахователните дружества при лимитиране на отговорността по специфичните рискове и увеличаване на техния капацитет при осигуряването на ефективна защита на застрахованите.

Второ. Приетите европейски правни регулатии за диверсификация на инвестиционния портфейл на застрахователните компании, имащи за цел да ги предпази от бъдещ инвестиционен риск и значителни финансови загуби, ще окажат положително влияние, както върху тяхната финансова устойчивост, така и върху застрахователния пазар като цяло.

Трето. Промените в нормативната правна рамка на задължителната застраховка „Гражданска отговорност на автомобилистите”, както и излезлите съдебни решения, могат да имат непредсказуем или трайно негативен ефект върху застрахователния пазар у нас. Те могат да имат трайно отражение и върху финансовите резултати на застрахователните компании, и върху цената на застраховката. Такова финансово предизвикателство може да се окаже

и предлаганият „български вариант“ на системата „Бонус-Малус“ при същата застраховка.

Четвърто. Повишаването на финансовата устойчивост на българските застрахователни компании, които практикуват задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, чрез презастраховането, е важно и задължително условие, което ще гарантира необходимия баланс и по-добри възможности за навременна реакция по отношение на някои непредвидени предизвикателства пред застрахователния пазар у нас.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд

В глава първа би било добре да бъдат използвани по-съвременени данни, свързани с развитието на българския застрахователен пазар. Това обаче не намалява достойнствата и постиженията на дисертационния труд.

Към докторанта може да се отправи препоръка да разшири спектъра на изследователската си работа по посока отражението на презастрахователната дейност върху финансовото състояние на застрахователните дружества, предлагащи други видове застраховки от раздел „Неживотозастраховане“ в България.

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение

Дисертационният труд на докторант Михаела Стоянова Монова представлява едно актуално изследване в областта на

презастраховането и неговото място в развитието на застраховка „Гражданска отговорност на автомобилистите” в България.

Сериозността на изследователската работа на докторанта се доказва с неговите публикации, свързани с темата на дисертационния труд – общо четири на брой самостоятелни публикации (една студия, една статия и два научни доклада).

В заключение може да се констатира, че дисертационният труд притежава необходимите научно-приложни приноси. Всичко това ми дава основание да предложа на Почитаемото жури да гласува за присъждането на образователната и научна степен „доктор” по докторска програма „Финанси, парично обръщение кредит и застраховка (финанси)” на докторант Михаела Стоянова Монова.

14.01.2022 г.

гр. Свищов

Рецензент:

(доц. д-р Венцислав Василев)